

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені А.С.МАКАРЕНКА

ЗАТВЕРДЖЕНО

В.о. ректора Сумського державного
педагогічного університету
імені А.С. Макаренка

Юрій ЛЯННОЙ

введено в дію наказом № 267
22 червня 2026 року

ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти
«СУЧАНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ В НУШ:
ГЕОГРАФІЯ В БАЗОВІЙ СЕРЕДНІЙ ОСВІТІ»

УХВАЛЕНО

рішенням Вченої ради університету
протокол № 14 від 22 червня 2026 р.

Суми 2026

Розробники:

1. Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка (Олена КОРОЛЬ, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної та регіональної географії; Ганна ПАНАСЮРА, викладач кафедри загальної та регіональної географії)

Напрямок підвищення кваліфікації: сучасні підходи до навчання в Новій українській школі на рівні базової середньої освіти.

Розроблено на основі типової програми підвищення кваліфікації:

Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (на основі теми 2.1. Сучасні підходи до навчання в Новій українській школі)

Термін дії програми: 22 червня 2026 р. – 22 червня 2031 р.

Рецензенти:

1. Олеся КОРНУС, кандидат географічних наук, доцент, завідувач кафедри загальної та регіональної географії
2. Світлана ФІЛАТОВА, учитель вищої кваліфікаційної категорії, учитель-методист, учитель географії та фінансової грамотності комунальної установи Сумська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів №17, м. Суми, Сумської області

Програма затверджена на засіданні Вченої ради університету протокол № 14 від 22 червня 2026 р.

.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми

Компетентнісна парадигма сучасної загальної середньої освіти України, що впроваджується через концепцію Нової української школи, передбачає переорієнтацію освітнього процесу на формування ключових і предметних компетентностей, розвиток критичного мислення, дослідницьких умінь, просторової грамотності та готовності учнів до розв'язання практичних життєвих завдань. У цих умовах особливої актуальності набуває професійний розвиток учителів географії, які мають володіти сучасними педагогічними технологіями, цифровими інструментами, діяльнісними методами навчання та ефективними підходами до оцінювання результатів навчання.

Актуальність програми зумовлена оновленням змісту географічної освіти в базовій та профільній школі, інтеграцією сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, геоінформаційних сервісів, проєктного та дослідницького навчання в єдиний освітній процес. За таких умов перед вчителем географії постають нові завдання: компетентність у проєктуванні сучасного освітнього середовища; організації активної навчально-пізнавальної діяльності учнів; розвиток їхньої екологічної, громадянської та географічної компетентностей; формування навичок роботи з різними джерелами географічної інформації та використання інноваційних методик навчання відповідно до викликів сьогодення.

Програму розроблено з урахуванням положень: законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», постанов Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 року № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності», від 14 грудня 2016 року № 988-р «Про затвердження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року», від 21 серпня 2019 року № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників», інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність вчителя та з урахуванням європейського вектора розвитку освіти України, стратегії реформування галузі освіти в Україні, новітніх зарубіжних і вітчизняних наукових розробок, кращих практик у галузі освіти та професійного розвитку педагогів.

Цільова група

Учителі закладів загальної середньої освіти, які забезпечуватимуть реалізацію Державного стандарту базової середньої освіти та викладають географію, природознавство, «Пізнаю Світ».

Обсяг

30 годин (1 кредит ЄКТС), з яких лекції – 7 годин; практикоорієнтовані види робіт – 15 годин; самостійна робота – 6 годин; підсумковий контроль – 2 години.

Особливості організації освітнього процесу за програмою

1.	Тривалість курсу	6 робочих днів
2.	Форма підвищення кваліфікації	Дистанційна синхронно-асинхронна
3.	Мета підвищення кваліфікації	Підвищення професійної компетентності вчителів географії щодо реалізації сучасних підходів до навчання в Новій українській школі шляхом удосконалення знань і практичних навичок з організації компетентнісно орієнтованого, діяльнісного та особистісно орієнтованого навчання, упровадження інноваційних педагогічних технологій, цифрових інструментів, сучасних методик оцінювання та ефективного навчання географії
4.	Завдання підвищення кваліфікації	○ узагальнити поняття про сучасні тенденції розвитку географічної освіти в умовах Нової української школи; ○ поглибити знання щодо реалізації компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого та інтегрованого підходів у навчанні географії; ○ удосконалити вміння проектувати сучасний урок географії відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти; ○ сформувати практичні навички використання цифрових освітніх ресурсів, геоінформаційних технологій та інтерактивних методів навчання; ○ удосконалити вміння організації дослідницької, проєктної та практикоорієнтованої діяльності учнів; ○ удосконалити підходи до формувального та підсумкового оцінювання результатів навчання; ○ сприяти розвитку професійної рефлексії, педагогічної майстерності та готовності до впровадження інновацій у практику викладання географії.
5.	Прелік компетенцій, що вдосконалюватимуться	A2 Предметно-методичної, через здатність добирати й використовувати сучасні та ефективні методики й технології навчання географії; розвивати в учнів критичне мислення через проблемні та інноваційні методи навчання; здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання в учнів на засадах компетентнісного підходу з широким використанням цифрових технологій; Г.2. Організаційної, через здатність організовувати

		процес географічного навчання, виховання розвитку учнів через різні види і форми навчальної та пізнавальної діяльності; Г.3. Оцінювально-аналітичної, через побудову ефективного аналізу результатів навчання учнів; забезпечення процесу самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів при формульовальному та підсумковому оцінюванні
6.	Очікувані результати навчання	Вчителі ЗЗСО, опанувавши курси за програмою підвищення кваліфікації, отримають результати: ○ розумітимуть сучасні тенденції розвитку географічної освіти та особливості реалізації концепції Нової української школи; ○ готуватимуть компетентнісні, діяльнісні та особистісно орієнтовані уроки географії; ○ проєктуватимуть сучасні уроки географії з STEM-технологій; ○ ефективно використовуватимуть цифрові освітні ресурси, геоінформаційні системи, картографічні сервіси та інтерактивні інструменти; ○ організовуватимуть кооперативну, дослідницьку, проєктну та практичну діяльність учнів на уроках географії; ○ застосовуватимуть сучасні підходи до формульовального й підсумкового оцінювання навчальних досягнень.
7.	Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації	Бальна система оцінювання. Загальна кількість балів підсумкового контролю – 100, з них: - Тест з теорії курсу (10 б максимум); - Створення сучасного фрагменту уроку географії (30 б) - оцінюється використання інноваційних методів (10 б), застосування сучасних підходів до навчання географії (10 балів), тематичне наповнення (10 балів); - Опис методики використання цифрового картографічного матеріалу на уроках географії у базовій школі (20 б) - підбір платформ та їх ефективне використання (10 балів), складання алгоритму для учнів з побудови цифрового картографічного матеріалу - 10 балів; - Створення комплексу з формування та оцінювання знань (40 б) – побудова зворотного зв'язку з учнем під час формульовального оцінювання (практичні кейси) - 20 балів; створення та апробація ментальних карти та схеми для командної роботи - 10 балів; підсумкове оцінювання: створення завдань з

		визначення аналітичних здібностей, практичних навичок та роботи із картами. - Бал для отримання свідоцтва – 70 б.
8.	Інші особливості виконання програми	Відсутні
9.	Документ про підвищення кваліфікації	Сертифікат про підвищення кваліфікації встановленого зразка
10.	Вартість	850 грн
11.	Забезпечення освітнього процесу	Комп'ютерна техніка (комп'ютер, вебкамера, мікрофон або ноутбук), доступ до швидкісного інтернету, дистанційна платформа (https://dl.sspu.edu.ua/)

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програма включає теоретичну складову (7 годин) та обов'язкові практикоорієнтовані форми роботи (15 годин): аналіз педагогічних кейсів, розробка освітніх матеріалів відповідно до сучасних підходів навчання географії, створення інтерактивних мап, географічних алгоритмів дій; конструювання географічних задач та компетентісно орієнтованих завдань.

Назва теми	Індекси компетентностей	Кількість годин			
		Теоретична складова	Практична складова	Самостійна робота	Разом
МОДУЛЬ 1. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ В НУШ					
Тема 1. Підходи в сучасному навчанні географії: характеристики та умови впровадження.	A2	2	-	-	2
Тема 2. STEM-орієнтований підхід у навчанні географії. Від географічних знань до життєвих навичок через мотивацію.	A2	2	1	1	4
МОДУЛЬ 2. СУЧАСНЕ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ: СУТНІСТЬ, МЕХАНІЗМИ ТА ІНСТРУМЕНТИ					
Тема 3. Проблемне, проєктне, кооперативне, глибинне навчання географії.	Г2, Г3	2	6	1	9
Тема 4. Компетентнісний підхід та практична зорієнтованість в навчанні географії.	Г2, Г3	1	8	4	13
Підсумковий контроль					2

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ В НУШ

Тема 1. Підходи в сучасному навчанні географії: характеристики та умови впровадження

Теоретична складова (2 год). Підхід як стратегія навчання, що поєднує в собі методи, форми, прийоми навчання географії. Компетентнісне, діяльнісне, особистісно орієнтоване, інтегративне, середовищне навчання: характеристики та умови впровадження в освітній географічний процес.

Тема 2. STEM-орієнтований підхід у навчанні географії. Від географічних знань до життєвих навичок через мотивацію.

Теоретична складова (2 год). Взаємозалежність, взаємодоповнюваність підходів щодо орієнтації сучасного освітнього процесу на особистість; їх реалізація в умовах очного, дистанційного та змішаного навчання. Зміна пріоритетів в освітньому процесі від накопичення знань до розвитку життєвих навичок. Мотивація до вивчення географії через життєву важливість предмету.

Самостійна складова (1 година): творчий пошук «Антинауковість в дії: сучасні фейки в соцмережах» (як вмотивувати учнів через наукові факти, навчивши їх критичному осмисленню інформації з доступних джерел)

Практична складова (1 год): Міжпредметна інтеграція: приклади навчальних проєктів і завдань (географія + фізика, хімія, біологія, інформатика)

Очікувані результати охоплюють:

Знання й розуміння:

- сутнісних характеристик сучасних підходів до навчання географії у Новій українській школі;

Уміння:

- мотивувати учнів до вивчення географії;
- організовувати педагогічну діяльність на засадах сучасних підходів до навчання в НУШ;

МОДУЛЬ 2. СУЧАСНЕ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ: СУТНІСТЬ, МЕХАНІЗМИ ТА ІНСТРУМЕНТИ

Тема 3. Проблемне, проєктне, кооперативне, глибинне навчання географії.

Теоретична складова (2 год). Проблемне навчання: сутність, механізм, освітні інструменти. Проєктне навчання: сутність, переваги, планування навчального проєкту. Географічні проєкти з використанням цифрових технологій. Кооперативне навчання: методи, умови ефективного перебігу, матриця оцінювання групової діяльності учнів; стратегії кооперації в класі. Глибинне навчання через побудову кліматограм та діаграм населення. Розвиток критичного мислення й когнітивної гнучкості через розв'язання географічних задач різних рівнів. Формувальне та підсумкове оцінювання.

Практична складова (6 год.).

1. Географічне дослідження як мініпроєкт: колективні та групові проєкти (1 год.).
2. Інструменти проведення географічних проєктів у профільній школі: використовуємо ГІС (1 год.).

3. «Акваріум», «Суд» як форми корпоративного навчання: розробляємо урок за заданою темою (2 години).
4. Географічні задачі: долаємо складнощі сприйняття. Будуємо алгоритм складання задач учнями. (2 години).

Самостійна складова (1 год.) Формувальне оцінювання: підбір ефективних кейсів.

Тема 4. Компетентнісний підхід та практична зорієнтованість в навчанні географії.

Теоретична складова (1 год) Компетентнісно орієнтовані завдання як умова реалізації компетентнісного підходу до навчання географії. Рефлексивність навчання.

Практична складова (8 год.).

Конструювання компетентнісно орієнтованих завдань: картографічні завдання, робота із координатами, кліматичними парадоксами (2 години).

Практична зорієнтованість навчання: «Моя подорож у», складаємо маршрут подорожі, що включає природні, історичні та релігійні об'єкти, пам'ятки ЮНЕСКО; складаємо логістичний маршрут, кошторис матеріальних витрат, описуємо можливі ризики (природного та антропогенного походження), готуємо цифрову презентацію маршруту (6 години).

Самостійна складова (4 год.)

Підготовка до контролю: створення сучасного фрагменту уроку географії у профільній школі, прикладів роботи з картографічним матеріалом та комплексу з оцінювання знань.

Очікувані результати охоплюють:

Знання й розуміння:

- умов ефективного перебігу кооперативного навчання;
- методів кооперативного навчання географії;
- сутності та принципів діяльнісного підходу в навчанні географії та інструменти його реалізації;
- ознак поверхневого і глибинного навчання географії;
- стратегій розвитку критичного мислення та когнітивної гнучкості.

Уміння:

- аналізувати, добирати та застосовувати компетентнісно орієнтовані географічні завдання;
- моделювати уроки за базовими сценаріями проблемно-орієнтованого, проєктного, кооперативного навчання з використанням цифрових географічних продуктів;
- планувати навчальний проєкт, проводити географічні дослідження у форматі проєкту;
- добирати ефективні методи формування колективної відповідальності, розвитку критичного мислення й когнітивної гнучкості;
- вирізняти ознаки поверхневого та глибинного навчання;
- створювати рефлексивне навчальне середовище.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи:

1. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>

2. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednva-osvita/nova-ukravinska-shkola/derzhavnii-standart-bazovovi-serednovi-osviti>
3. Методичні рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти: наказ Мон України від 01.04.2022 № 289. URL: https://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/86195/

Основна література:

4. Божинська М. Методи формувального оцінювання з використанням цифрових технологій. *Витоки педагогічної майстерності*, (35), 10–15. <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2025.35.330945>
5. Кравчук А. Використання інтерактивних технологій на уроках географії у закладах загальної середньої освіти. URL: <https://emed.library.gov.ua/wp-content/uploads/tainacan-items/50160/213964/Science-and-Global-Development.pdf#page=91>
6. Ліскович, О., Кравченко А. Формувальне оцінювання як інструмент підвищення мотивації учнів до навчання. «*Вересень*», 108 (1). <https://doi.org/10.54662/veresen.1.2026.01>
7. Онопрієнко О. В. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів: сутність і методика здійснення / О. В. Онопрієнко // Український педагогічний журнал. - 2016. - № 4. - С. 36-42.
8. Ткачук, Н. М., Мандрик, І. П., & Петрук, М. Є. Формувальне оцінювання як інноваційний аспект шкільної географічної освіти в новій українській школі. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, (206), 208-214. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-206-208-214>
9. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі: навч.-метод. посіб. О. Пошетун. Київ, 2020. 104 с.
10. Формувальне оцінювання: означення, техніки і інструменти [Електронний ресурс] : [блог] : україн. версія - Режим доступу: <https://formativeasua.blogspot.com/> (дата звернення: 09.05.2022). - Назва з екрана.
11. Яковлева В. та ін. Методика навчання географії: інноваційні технології в процесі викладання географії у базовій та профільній школі. URL: <https://journals.academ.vinnica.ua/index.php/ped-psyh/article/view/73/70>